

Militaire Spectator.

Zondag, den 15den April.

De *Militaire Spectator* verschijnt op onbepaalde tijden. Men abonneert zich voor 10 nummers, bij alle Postdirecteuren en Boekhandelaren, door het geheele Koninkrijk à f 2,25, franco per post. De Jaargang zal de 40 nummers niet te boven gaan. Alle inzendingen geschieden, franco, aan de Uitgevers BROESE & COMP. te Breda, met het opschrift: *Voor den Militairen Spectator*.

SCHETS

DER MILITAIRE GEBEURTENISSEN IN BELGIE.

in 1831.

I.

Het vervolg onzer *krijgskundige beschouwing des Tien-daagschen Veldtochts* was reeds voor dit n°. ter perse, toen wij in een der geachtste Fransche Militaire tijdschriften, onder bovengemelden titel, hetzelfde onderwerp uitvoerig behandeld vonden. Het kwam ons voor, dat het oordeel van bevoegde regters in dezen, alhoewel men de Fransche militairen van partijdigheid niet vrij kan spreken, met genoegen zoude worden gelezen, en besloten wij, uit dien hoofde, onze eigene beschouwingen zoo lang op te schorten, tot wij in staat zullen gesteld zijn, in onderscheiden opvolgende nummers, de vertaling van de bedoelde *schets* aan ons lezend publiek mede te deelen. In vele opzichten is dezelve belangrijk, en hoewel niet overal met de waarheid overeenkomstig, is het doorgaand oordeel in dit vertoog onpartijdig. Bij het einde dezer *schets*, zullen wij onze *beschouwingen* wederom hervatten, moettende het vervolg daarvan, alsnu, eenige noodzakelijke wijzigingen ondergaan, om, ten opzichte van de Fransche denkwijze over eenige punten, in een' meer *critischen* vorm vergoten te worden.

De schrijver zegt vooraf, dat hij het niet wil doen voorkomen, dat zijn vertoog een uitvoerig tafereel der militaire gebeurtenissen, waarvoor België het tooneel geleverd heeft, zou moeten voorstellen; want daartoe hadden hem vele bouwstoffen ontbroken, welke opsporing en uitwerking eenen tijd zouden vereischt hebben, die hij (schrijver) tot dat einde niet konde besteden. Zoo als de titel zulks genoegzaam aanduidt, moet men het alleen beschouwen als een eenvoudig verhaal, dat echter, door vele bijzonderheden, op de plaatsen zelven opgezameld, belangwekkend bevonden worden.

Spectator maakt zijne lezers opmerkzaam, en acht zich verplicht daarop bijzonder te drukken, dat hij den Franschen schrijver onafgebroken zal laten spreken, om het verhaal zelf niet telkens, door wederlegging van vele onnaauwkeurigheden, af te breken. Later zullen onze beschouwingen gelegenheid geven, om hierop terug te komen.

INLEIDING.

Oorzaken der Belgische omwenteling. — Gebrek in België aan behavame mannen. — Toebereidselen des Konings van Holland.

In navolging van Parijs, stond Brussel in de maand-September 1830 op, en België volgde het voorbeeld van deszelfs hoofdstad.

Het was niet, dat de Belgen onderdrukt werden; integendeel, geen volk, onder de leiding eener monarchale regering, genoot zoo vele vrijheden dan zij.

Het was ook niet, omdat hun landbouw, handel of hunne nijverheid lijdende waren: men zag wegen, kanalen, nuttige inrigtingen van allerlei aard zich vermenigvuldigen. De Koning had in vele dezer inrigtingen persoonlijk belang, en men noemde Hem, niet zonder eenige reden, de eerste koopman, de grootste ondernemer van zijn Koninkrijk. Nooit had België zulk eene groote mate van welvaart genoten dan onder Zijne regering; en dit bewijst, hoezeer degenen zich vergissen, die in het denkbeeld blijven verkeeren, dat de *materiële belangen* voor het welzijn van een land alles zijn, en daarbij vergeten, dat, aan deze voldaan zijnde, de *morele belangen* insgelijks voldoening vragen. De voorstanders eener volstrekte oppermagtige regering blijven zich meer gelijk in hun voorgeven, dat, om de volken alleen en uitsluitend met hunne materiele belangen bezig, onderdanig en onderwerpelijk te houden, men dezelve ook in eenen, aan de ellende en domheid grenzenden staat moet laten.

Men heeft ongelijk van de Belgische omwenteling aan de halstarrigheid van den Koning der Nederlanden, in het niet willen wegzenden van eenen, niet algemeen beminden minister toe te schrijven. Deze halstarrigheid bragt er misschien veel aan toe,

om de omwenteling te doen uitbarsten; doch zij deed niets anders dan die uitbarsting bepalen, die door andere oorzaken was voorbereid.

De voornaamste zijn:

1°. De aard en eigenschappen van eenige belastingen, onder anderen, die op het *gemaal*, en het drukkende van vele derzelve. (1)

2°. De oprigting van het *Collegium Philosophicum*, eene bron van gedurige ongerustheid voor de Roomsche geestelijkheid, die over het algemeen den grootsten invloed, zoowel bij rijken als armen in België uitoefent; en vervolgens de opheffing en intrekking der besluiten deswegen gegeven, waardoor ongerustheid in *vertrouwen* en in *vermetelheid* veranderde.

3°. De verpligting, om in de Hollandsche taal te pleiten, de rekeningen en akten in deze taal te moeten opmaken, mishagde ten sterkste, niet alleen aan de advokaten, de notarissen en aan alle degenen, die naar openbare ambten dongen; maar ook aan de groote massa der bevolking, die, in dit besluit, het bepaalde voornemen meende te bespeuren, dat men hen van het recht, om tot eene natie te behooren, wilde berooven.

4°. De in het oog loopende voorkeur, welke de Koning aan zijne landgenooten (de Hollanders) schonk, bij de plaatsing in de hoogste en eervolste bedieningen van den staat. De Belgen in de tweede klasse van ambten en bedieningen verbannen, waren bij het militaire wezen, vooral bij de militaire genie, de artillerie en den Generalen Staf bijna geheel uitgesloten; evenmin kwamen zij in aanmerking bij de begeving van burgerlijke bedieningen, die uitstekende kundigheden vereischten, die de hooge administratiën ten doel hadden, en hen tot eer moesten verstrekken, die daarmede bekleed waren. Degenen, die de meeste kundigheden en het grootste vermogen bezaten, gevoelden zich daardoor het diepste beleedigd, het sterkste vergramd; zij konden het niet van zich verkrijgen, om zich den Hollanders ondergeschikt en in deze een soort van adel, alleen de eerste en eervolste bedieningen waardig, te beschouwen.

Door zich op deze wijze jegens de Belgen te gedragen, scheen het, alsof de Koning der Nederlanden vooruit zag, dat Hij eenmaal genoodzaakt zoude zijn, hen te moeten bestrijden en ten onder te brengen; men zou gezegd hebben, dat Hij voorzorgen nam om te beletten, dat er zich onder de Belgen mannen vormden, in staat, om in moeilijke omstandigheden zich aan hun hoofd te stellen en hen te besturen. Men kan niet ontkennen, dat de gebeurtenissen Zijne voorzieningen tot op een zeker punt schijnen te regtvaardigen, als ook, dat deze bewezen hebben, dat Hij grootendeels zijn doel bereikt heeft.

Geheel ontbloot van mannen van ondervinding en talenten, van eenigzins bekende ware staatsmannen, werd België genoodzaakt dezelve te zoeken onder hen, die zich met de meeste

(1) Wij slaan hier eene zinsnede, om eene onwelvoegelijke uitdrukking, den Koning betreffende, over.

vrijpostigheid en eigendunk daartoe aanboden; de dagblad-schrijvers, de advokaten, de kooplieden, die, na eenigen rijkdom verworven te hebben, ook op eene andere wijze in aanmerking wilden komen, en zich eenig aanzien verschaffen, wenschten toen ook eerposten aan hen te zien toewijzen, en hooge bedieningen te bekleeden. Maar in de eerste dagen der omwenteling overtuigde men zich spoedig, dat zij verre beneden de omstandigheden waren, waarin zij zich zelve geplaatst hadden, dewijl zij kort daarna toonden, en hoofd en hart te missen.

Toen Prins *Frederik*, tweede zoon des Konings, aan het hoofd der Hollandsche troepen op Brussel aantrok, ontvlooden de leden van het voorloopig bewind (op één na), dat zich reeds uit de leden van de Staten-Generaal, en uit personen, die zich het meeste als leden der oppositie hadden doen kennen, gevormd had, en zochten persoonlijke veiligheid over de grenzen van Frankrijk. Reeds verweten zij elkander onderling hun gehouden gedrag, een middel van verontschuldiging, waartoe het gewoon slag van menschen in het ongeluk gewoonlijk hunnen toevlugt neemt, toen een renbode hun de tijding overbragt, dat Brussel met voordeel den Hollanders tegenstand bood. Dadelijk begaven zij zich op weg, om op hunne posten terug te keeren; en, door een voor hen allergelukkigst toeval, kwamen zij juist door Ath, welke stad zich reeds voor de omwenteling verklaard had, op het oogenblik, dat uit dezelve eenig toevoer van buskruit naar Brussel werd afgezonden. Dadelijk stelden zij zich aan het hoofd van hetzelfde, en kwamen alzoo in laatstgenoemde stad aan, onder den schijn, alsof zij zich alleen verwijderd hadden met het doel, om hulp en bijstand te gaan halen; het sprak van zelve, dat zij met groot gejuich werden ontvaangen.

Van hunne voornaamste opperhoofden verlaten, hadden de Brusselaren waarschijnlijk geen wederstand geboden; maar Luik, de tweede stad van België, had reeds een troep vrijwilligers derwaarts afgezonden, en het waren deze Luikenaren, welke men in het algemeen voor de stoutmoedigste en ondernemendste bevolking van België houdt, die den eersten wederstand aan de Hollanders boden. Dikwerf in het eene gebouw omsingeld en afgesneden, wisten zij over de muren en daken te ontsnappen, om wederom, op andere punten in andere huizen, tegen hunne vijanden te vechten.

Van den anderen kant lieten de Hollanders, welke het kwartier van het park bemeesterd hadden, zich door eenige geweer-schoten, zonder verder voorwaarts te durven dringen, tegenhouden; men zoude gezegd hebben, dat de schaduw der Parijssche versperringen (barrikades) zich tot Brussel uitstreckende hen verschrikt deed stil staan. Na zich eenige dagen, als eene kudde in de schaapskooi, in het park met paleizen omringd te hebben laten opsluiten, trokken zij eindelijk met schande later door hen niet uitgewischt (?), overdekt terug. (1)

(1) Het zal niet kwaad zijn, onzen lezeren hier, zoo als ook hierboven en voor het vervolg van deze schets te herinneren, dat de Franschman spreekt.

Op lieden die terugwijken, stort elk neder: Belgische tirailleurs uit alle klassen der maatschappij te voorschijn gekomen, vervolgden, en drongen hen, na eenige niet zeer bloedige gevechten, tot over de Oud-Hollandsche grenzen terug.

Met uitzondering van Maastricht en het Kasteel van Antwerpen, gaven al de Belgische vestingen zich aan de Belgen over. Eenige, doch in gering getal, deden deze overgave alleen uit gebrek aan levensmiddelen, en na vooraf den vrijen en ongehinderden aftogt der bezettingen bedongen te hebben; maar de meeste openden de poorten en gaven de wallen onvoorwaardelijk over.

Niet geregeld, maar alleen tirillerende vochten de Belgen tegen de Hollandsche troepen. Tot hereeniging-teeken en om in het geval van tegenspoed niet herkend te worden, kozen zij voor uniform den *blauwen kiel*; in het denkbeeld verkeerende, dat deze en eenige tirailleurs genoegzaam waren, om de Hollanders in het vervolg schrik aan te jagen en te doen vlugten; deze kiel werd eenigen tijd later als *nationale uniform* aangenomen. Hierdoor begingen zij den misslag hunne vijanden te veel te verachten, en den nog grooteren misslag, te vergeten, dat een goed geregeld leger, de beste en zekerste waarborg voor de onafhankelijkheid van een land is. En dikwerf is zulks nog niet eens toereikende; het ongelukkige Polen heeft dit genoegzaam bewezen.

Zij waren evenwel bedacht, om een soort van leger te vormen, minder echter dat zij daarvan de noodzakelijkheid gevoelden, dan wel om rangen uit te deelen aan hen, die tegen de Hollanders gevochten hadden, of voorgaven het gedaan te hebben, en aan de zonen van rijke familiën, die zich voor de omwenteling verklaarden. Het was voornamelijk om de eigenliefde van deze familiën te streelen, dat de oprigting van twee regimenten lanciers, aan welke men schitterende uniformen gaf, werd bevolen.

Hoe was het nu mogelijk, dat zoodanig geïmproviseerde officieren, zich met onderwijs en krijgstucht, waarvan zij geen de minste denkbeelden hadden, en waaraan hunne chefs zich weinig lieten gelegen leggen, bezig hielden? En hoe konden zij ook, aan den anderen kant, van hunne onderhoorigen eerbied en onderwerping vergen, daar zij telkens aan hunne soldaten de grootste bewijzen van hunne onbekwaamheid en geringe ondervinding leverden? Ook, daar men hen de hooge bezoldigingen der Hollandsche officieren had laten behouden, in plaats van zich en hunne troepen, in de lagere taktiek te oefenen, schenen zij zich alleen toe te leggen, om door overdrevene weelde, op de wandelingen en andere openbare vereenigingen, uit te blinken, of, om eene gemeenzame uitdrukking te bezigen, om *voor soldaat te spelen*.

De wederstand van Maastricht, nog meer het gebeurde te Antwerpen, had hen echter indachtig moeten maken, dat de oorlog wel niet altijd een spel konde blijven.

De Belgen, door eene volksbeweging in Antwerpen gebragt, sloten daarop eene overeenkomst met de bezetting van het Kasteel, waarvan zij dadelijk eenige bedingen wederregtelijk verbraken, door het arsenaal aan te vallen, dat in de handen der Hollan-

ders moest blijven. De Gouverneur liet daarop drie uren lang het geschut van het Kasteel en der Hollandsche scheepsmagt, op de stad spelen.

Naar den indruk, welke deze gebeurtenis op de gemoederen, zoo wel in Antwerpen als elders, maakte, en naar de gevoelens, die daaromtrent geuit werden, zou men gezegd hebben, dat het iets ongehoords in de geschiedenis was, dat een Kasteel, beleedigd en bedreigd, brandkogels in eene stad wierp, waaruit deze beleedigingen en bedreigingen voortkwamen. Wat zoude men dan wel gezegd hebben, wanneer deze kanonnade een wezenlijk bombardement ware geweest, zoo zij eenige dagen had aangehouden, even als zulks met Luik, of eenige maanden, zoo als met Gerone en andere belegerde vestingen, heeft plaats gehad? Men scheen geheel vergeten te hebben, dat de oorlog de strijders alleen niet treft; maar dat dikwerf, voornamelijk in belegerde vestingen, de burgers en goedbezitters van deszelfs woede het meest moeten lijden. Kreten van droefheid en verontwaardiging gingen van uit Antwerpen en geheel België op, en vonden in Europa wederklank. Op onderscheidene plaatsen ontstond brand, onder andere in het Entrepot van koopwaren uit alle landen. Volgens het zeggen der dagblad-schrijvers, was het eenen *Europeschen brand*, dus moest de verontwaardiging zulks insgelijks zijn.

Het was werkelijk op deze kreten, dat de vijf zoogenaamde groote mogendheden van Europa: Engeland, Oostenrijk, Frankrijk, Pruisen en Rusland, na vooraf krachtdadiglijk, of ten minste duidelijk het grondbeginsel van *niet-tusschenkomst* te hebben aangenomen, voor het eerst in de zaken van België tusschen beide kwamen. Hunne afgezanten vormden toen de zoo beruchte conferentie, welke eindigde met aan de Belgen en Hollanders onherroepelijke bedingen voor te schrijven, maar een begin maakte met beide partijen uit te noodigen, tot het aangaan eener *wapenschorsing*, alleenlijk in het belang der menschheid, en om het bloedvergieten en de vernieling van eigendommen te stuiten. De Belgen, toenmaals door het fortuin begunstigd, namen niet dan met veel weezin deze wapenschorsing aan, en later hebben zij niet opgehouden, over derzelve aanneming berouw te gevoelen.

Zij werden genoodzaakt voor het Kasteel van Antwerpen als ook voor Maastricht eenige observatie-troepen te laten, welke de kern werden der beide legerkorpsen van de Schelde en de Maas, die wij in den veldtogt van 1831 rollen zullen zien spelen.

Geen Chef van eenig aanzien uit het Nederlandsche leger, had zich, in de eerste dagen der omwenteling, voor de Belgen verklaard; het waren alleen fortuinzoekers, de meeste nog vreemden, die zich aan hun hoofd gesteld hadden, om tegen de Hollanders te vechten. De eerste was *van Halen*, Spaansch officier, die in den strijd van zijn land tegen *Napoleon*, in de Fransche gelederen diende, en toen het ongeluk deze vervolgde, hunne vaandels verliet, met zich nemende het zegel en naamcijfer van den Maarschalk *Suchet*, waarvan hij zich bediende, om *Méquenza* en *Lerida* in de handen der Spanjaarden

te leveren (1). Te Brussel nam hij den titel van Opperbevelhebber aan, doch behield dezen niet lang; kort daarna werd hij in hechtenis genomen, daar zijne tegenwoordigheid overal aanleiding tot wanorde en plundering gaf.

Een jongman, van eene niet zeer geregelde levenswijs, *Grégoire* genaamd, zag zich insgelijks in eens tot Luitenant-Kolonel bevorderd, zonder vroeger gediend te hebben; doch onderging later hetzelfde lot als *van Halen*, dewijl hij te midden eener beweging, welke hij ten voordeele van den *Prins van Oranje* had ondernomen, gevangen geraakte, en in hechtenis werd gesteld.

In de onderscheidene gevechten, welke tegen de Hollanders geleverd werden, zag men den Generaal *Mellinet*, den zoon van een Pair van Frankrijk *Pontécoulant*, oud Prefect van Brussel, en andere personen te voorschijn komen, waarvan de meeste echter geheel of tijdelijk van het tooneel zijn verdreven.

Onder degenen, die zich met eer hebben weten staande te houden, kan men, om de zonderlingheid hunner vroegere betrekkingen, *Niellon* en *Kessels* noemen. *Niellon*, een geboren Franschman, was vroeger Luitenant in het Fransche leger onder *Napoleon*, en werd naderhand directeur van een kindergezelschap kommedianten, hetwelk bij de Belgen in hoogen gunst stond, voornamelijk om de vertooning van zoogenaamde Vaderlands-gezinde stukjes, waarbij men met geestdrift de Fransche montering en driekleurige vlag toejuichte. *Kessels* had vroeger de groote walvisch van Ostende voor het publiek ten toon gesteld. Men zal zich hierbij herinneren, dat de ministers van *Karel X* hem daarvoor het kruis van het *legioen van eer* hadden geschonken; thans is hij hoofd-officier bij de Artillerie, en zijne beide zonen dienen insgelijks als officier bij de Belgische troepen.

Frederik de Merode, afstammeling van een der beroemdste geslachten van België, en aldaar in vele opzichten voordeelig bekend, onderscheidde zich in de eerste gevechten tegen de Hollanders. Men heeft voorgegeven, dat, wanneer hij niet aan zijne wonden overleden ware, er alsdan geene verdeeldheden onder de Belgen omtrent de keuze van eenen Souverein zouden ontstaan zijn, welke keuze eenparig op hem zoude zijn gevallen.

Een ander persoon, uit een niet minder beroemd geslacht gesproten, de *Prins de Ligne*, had insgelijks de keuze ten zijnen voordeele kunnen doen uitvallen. Maar van den beginne af, gaf hij, om zich niet te verkleven, zijne hoedanigheid van *Oostenrijks onderdaan* te zijn, voor, en geraakte alzoo in de vergetelheid, waaruit noch bovengenoemde hoedanigheid, noch zijn titel van *Prins*, hem zullen te voorschijn brengen. Het was dus uit gebrek aan eenen inboorling, waardig om aan hun hoofd te staan, dat de Belgen eindelijk besloten hieraan eenen vreemdeling te plaatsen.

De in België geboren Generaals en andere officieren, wachten nu niet langer om in menigte de gelederen der Hollanders te verlaten, en zich bij hunne landgenooten teervoegen, welke

(1) Naar een getuigenis, welks echtheid men niet betwijfelen kan, had *van Halen* het bij dezen diefstal niet laten blijven, maar insgelijks een paard van den Chef van den Staf des Maarschalks medegenomen.

echter niet veel vertrouwen in hen stelden, hen verdenkende van de Hollanders nog altijd te zijn toegedaan. Zelfs geloofde men dat sommigen, met medeweten van Koning *Willem*, waren overgekomen, om zijne terugkomst te bewerken. Bijna in elk oogenblik kwam het vermoeden van verraad op, hetwelk door het voorbeeld van *Grégoire*, door andere dergelijke ondernemingen, en door de onloochenbare pogingen, welke de Koning deed, om hunne opperhoofden te winnen, en waarvan men dagelijks de bewijzen onder de oogen had, geregvaardigd werd.

Men zag zich ook verplicht, andere Generaals naauwkeurig gade te slaan, en gestrengelijk te behandelen, omdat zij in eenen tegenovergestelden zin handelden, en gaarne eenen regeringsvorm zouden hebben zien veranderen, die hen door vreemden was voorgeschreven en opgelegd. En deze waren, zegt men, de kundigste en de waardigste.

Te midden van alle deze ongelukkige gebeurtenissen en toevallen, begonnen de Belgen te gevoelen, dat het hen aan militaire opperhoofden ontbrak. Hunnen nationalen trots, welke voor dien van geen ander volk onderdoet, onderdrukkende, magtigden zij door eene wet hunne regering, om het opperbevel over alle hunne troepen aan eenen vreemdeling op te dragen. Men zegt dat hetzelve aan een Fransch Generaal werd aangeboden, maar, zoo men eenige Belgen moet gelooven, zouden zijne vorderingen zoo groot, zijne voorwaarden zoo onaannemelijk zijn geweest, dat de regering in de onmogelijkheid werd gesteld, van deze toegestane magtiging gebruik te maken.

Niettegenstaande het gemis eener behoorlijke regeling hunner zaken, en het volslagen gebrek aan opperhoofden, bleven de Belgen gestadig snoeven. De Hollanders werden in hunne dagbladen bijna elken dag op nieuw beleedigd en getergd. Zelfs van het spreekgestoelte van hun congres, dreigden zij onophoudelijk met het hervatten der vijandelijkheden, niettegenstaande zij noch middelen van aanval, noch verdediging zich hadden weten te scheppen, zoodat zij geheel en al buiten staat waren, eenen oorlog te voeren, welke zij met geheel hunne ziel als eene nieuwe bron van overwinningen voor zich, en tot schande van hunne vijanden schenen te wenschen.

De Koning van Holland ging op eene tegenovergestelde wijze te werk. De kaders van zijn leger waren gevormd, en de Hollanders van alle rangen, door de beleedigingen der Belgen vergramd en opgewonden, snelden met geestdrift te wapen, om dezelve aan te vullen. Daarenboven vormden er zich nieuwe korpsen, uit militie en vrijwilligers te zamen gesteld.

De Koning, om zijn leger te rekruteren en te versterken, bepaalde zich niet bij zijne landgenooten alleen, maar maakte gebruik van de ontbinding der regimenten Zwitsers, welke in Fransche dienst stonden, door vele soldaten daarvan, alsook door Duitsche deserteurs, die bij zulke gelegenheden nimmer ontbreken, en die, zoo men zegt, hiertoe door hunne eigene regeringen, voornamelijk door die van *Nassau*, heimelijk waren aangezet, in dienst te nemen.

Hozeer de Hollanders, van alle tijden heen, Duitschers en andere vreemde troepen in hunne dienst gehad hebben, spreken

zij daarvan niet dan met verachting (!?) en sparen zelfs derzelve opperhoofden niet, welke zij *vergulde bedelaars noemen* (!!?)

Koning *Willem* was intusschen niet minder werkzaam voor het materieel dan voor het personeel van zijn leger; doch niet-tegenstaande alle deze voorbereidselen, maakte hij noch vijandelijke bewegingen, noch deed bedreigingen. Hij bleef altijd in de hoop verkeerden, dat de Belgen en de vijf groote Mogendheden, welke zich in het geschil gemengd hadden, het omtrent de keuze van eenen regeringsvorm en van een opperhoofd niet eens zouden worden.

Een *gemeenebest*, hetwelk de Belgen, wanneer zij geheel vrij en buiten vreemden invloed geweest waren, zouden verkozen hebben, was door dezelfde Mogendheden buiten overweging gesteld.

De vereeniging met Frankrijk, was door hetzelfde aan de afgunst van deze Mogendheden, en voornamelijk aan die van Engeland opgeofferd.

Deze zelfde afgunst, en de vrees om van eer- en veroveringzuchtige inzigten, welke men *Napoleon* ten laste legde, beschuldigd te worden, deed ook de aan den Hertog *van Nemours* aangeboden kroon weigeren; doch uit vergelding eischte Frankrijk dan ook de uitsluiting des zoons van Prins *Eugenius*, den Hertog *van Leuchtenberg*.

Door dit alles konde zich Koning *Willem* vleijen, binnen een kort tijdverloop, vooral door de hulp zijner partijgangers, en door de verstandhoudingen, welke hij in België onderhield, dat dit land, vermoeid door deszelfs hopeloozen toestand en de onheilen, die elke omwenteling onvermijdelijk medebrengt, van zelfs onder Zijn beheer of onder dat van Zijnen oudsten Zoon, den Prins *van Oranje*, zoude terugkeeren.

Diensvolgens had hij zijne vorige onderdanen met veel omzigtigheid en verschooning behandeld; maar zoodra Prins *Leopold van Saksen-Coburg*, de aangenomen zoon van Engeland, met toestemming der Belgen en met die der groote Mogendheden, op den troon van België geroepen werd, en hij dezen troon aan zijn geslacht meende te zien ontsnappen, ontdeed hij zich ook van alle vroeger getoonde omzigtigheid. Zoo kalm en gematigd vroeger zijne taal was, zoo dreigend werd hij toen jegens de Belgen, en trotsch en beleedigend jegens dien Prins. Alle zijne middelen van aanval waren in gereedheid, en hij werd daarop alleen bedacht, om dezelve aan te wenden.

Overigens voldeed hij daarbij aan het verlangen der Hollanders, die, bij het zien hunner strijdkrachten, en bij het gebrek aan voorbereidselen van den kant hunner vijanden, hetgeen hun niet onbekend konde zijn, de gebeurtenissen met vertrouwen te gemoet gingen; zij begonnen dan ook in hunne gesprekken en dagbladen met verachting van de Belgen en van hun *leger van kielmannen* te spreken. (1)

(1) Wij hebben het onnoodig geacht, om verscheidene onnaauwkeurige opgaven, en het op vele plaatsen zoo oppervlakkig oordeel van den Franschen schrijver op te helleeren; daar wij het onderwerp reeds genoegzaam opgehelderd oordeelen. Wij hebben de In-

Ons is verzocht het volgende te plaatsen:

HET KAMP VAN Z o n h o v e n.

Vijf dagen voor den aanvang der vijandelikheden in de maand Augustus des vorigen jaars, kwam ik met mijne familie te 's Hertogenbosch aan, en ontmoette aldaar een Protestantsch leeraar uit Maastricht, die, even als ik, zijne familie kwam afhalen. Wij besloten de reis uit 's Hertogenbosch gezamenlijk aan te nemen, en dezelve den eersten dag tot Hechtel voort te zetten. Dit geschiedde. Des avonds aldaar aangekomen zijnde, bespeurden wij eene, in dergelijke dorpen, meer dan gewone drukte onder de bewoners. Onder de menigte op de been, merkten wij Belgische gendarmen en een kozak *de la Meuse* op. Ik vroeg naar de redenen dier beweging, en men zeide ons, dat deze kozak de tijding van de aanstaande komst van Koning *Leopold* in het kamp had overgebracht, en dat al de gekantonneerde Belgische troepen zich in het kamp moesten concentreren.

Den volgenden dag vroegtijdig onze reis hervattende, bespeurden wij, op de heide nabij het kamp, troepen in alle rigtingen zich bewegende, en daar de weg, dien wij te volgen hadden, dit kamp aan den regter vleugel loodregt snijdt, zoo bespeurden wij, bij het doortrekken van hetzelfde, ongeveer 1,000 man bezig met het opzetten van strooijen hutten. Ik gaf zoo veel mogelijk mijne oogen de kost. —

Niet ver van het kamp is eene herberg. De voerman stond er op, om zijne paarden water te geven. Eensklaps zien wij ons omringd door vijf Belgische officieren, onder welke zich bevond een luitenant der genie van Maastrichtsche familie, die met mij het gesprek over onbeduidende bijzonderheden aanknoopte. De overige officieren waren beleefd tegen mij en de mijnen; doch lieten het daarbij, en dit was mij aangenaam. Een van hen gaf aan eenen ander het onbegrijpelijke te kennen, van een vijandelijk officier, met zijne gansche familie, in hun kamp te zien; zij zagen zoo vreemd op als mijne kinderen in dit oogenblik. Wij verlieten elkander, nadat ik nog eens goed de positie van het kamp had gade geslagen.

Den volgenden dag te Maastricht aangekomen zijnde, gaf ik, van hetgeen ik gezien had, kennis aan Z. Exc. den Luitenant-Generaal *Dibbetz*, Opperbevelhebber, die mij den last opdroeg, om dadelijk van mijne bevinding iets

leiding tot deze Schets, om die reden, onafgebroken in zijn geheel geleverd, en zullen in een volgend nummer het eerste en tweede hoofdstuk dezer Schets mededeelen, waarvan het eerste handelt over: *De onderlinge sterkte en stellingen der Hollanders en Belgen bij het breken van den wapenstilstand. — Marsch der Hollanders op Diest.*

op het papier te stellen, en wel zoo, dat het mogelijk was, mijn berigt nog dien zelfden dag voor 12 ure weg te zenden. De tijd was kort. De onbeduidende schets door mij van deze positie in teekening gegeven, was daarvan het gevolg. Beter had deze teekening kunnen zijn, zoo mij tijd en gelegenheid voor eene doelmatige opneming ware gelaten, want zoo veel moeilijkheid en kennis vordert geene schets. Ik heb er eigenhandige van groote veldheeren gezien. Zij waren niet fraai; maar men verstond zich, en daar komt het op aan.

Voor zoo veel ik mij herinner, voegde ik de volgende beschrijving bij de schets:

Dit kamp is ongeveer $1\frac{1}{2}$ uur van den provincialen weg, van Valkenswaard op Hasselt leidende, gelegen, en $5\frac{1}{2}$ uur van Maastricht.

Den provincialen weg tusschen Hechtel en Helchteren verlatende, volgt men den weg over de heide naar Maastricht, welke het kamp loodregt aan den regter vleugel snijdt.

Het kampfront domineert op schoolsver-afstand der kanons; maar een leger op dit front aanrukkende, kan zich deploijeren, zonder door enge toenaderingen onder het kanonvuur des vijands te worden gehinderd.

Het bosch, tegen hetwelk de regter vleugel des kamps leunt, kan niet gemakkelijk door deszelfs diepte en digtheid in onze magt vallen en omgegaan worden.

Zoo men den regter vleugel des vijands tot het wijken verplicht, dan kan de vijand denzelven meer achterwaarts terug trekken in eene sterke stelling, welke geene gemakkelijke nadering toelaat, de grond drassig en doorsneden zijnde, terwijl de vleugel van deze nieuwe stelling door een kasteel en groot gebouw, op eene gepaste hoogte gelegen, en vatbaar voor verdediging, gedekt wordt.

Aan den regter vleugel, en voor zoo veel het mij mogelijk was het centrum te zien, kon de vijand op eenen verren afstand al onze bewegingen opmerken, terwijl hij de zijne kon maskeren, en aan ons gezigt onttrekken.

Ik voegde daarbij nog meer andere bijzonderheden van minder belang.

De kapitein der mineurs *Oosterhoudt*, in Maastricht in garnizoen, later tot ridder van den Nederlandschen Leeuw benoemd, kreeg in last, zich naar het kamp te begeven, toen het door de Belgen bij den aanval van ons leger ontruimd was. Hij was gehouden van zijne bevinding verslag te doen aan Z. K. H. te Hasselt of elders. Misschien ware het aangenaam aan uwe lezers andere beschrijvingen van dit kamp te kennen; en zij die er meer van weten dan ik, zouden hen welligt, maar mij vooral, bijzonder verplichten met deze mededeeling. Ik zou daaruit tevens kunnen zien, in hoeverre onze beschrijvingen overeenkomen.

Wat er overigens van het kamp zij, en hoe inexpugnable het *Daine* noemt; ik was de woorden van *Napoleon* nog niet vergeten, bij de beweging van de sterke magt van *Wurmser* op de Brenta: » une armée divisée en deux dont je coupe le centre, culbute la droite et trouve la gauche isolée!! que pourrais-je desirer de mieux. » Dit was ook zijn doel in 1815, om zich door eene behendige en gezwinde beweging tusschen het Engelsche en Pruissische leger met 20,000 paarden te werpen, ten einde de troepen in de verschillende kantonementen te overvallen, en beide legers te scheiden. Mijn gevoelens eener beweging op het centrum van het leger der Maas en Schelde van onze zijde heb ik dikwerf aan mijne vrienden geuit. Wie zou het gelooven? Men glimlachte niet alleen, maar wilde liever Venlo nemen, of wel Antwerpen; omdat men 'er meer materieel zoude vinden!!!

De kapitein der Veldartillerie,

FRANKAMP.

VESTINGEN EN VESTINGDIENST.

Eerste gedeelte.

Er is in de geheele krijgskundige wetenschap welligt geen onderwerp, waaromtrent meer dwalingen bestaan dan ten aanzien der vestingen, derzelver belangrijkheid voor den Staat en invloed op den gang der krijgsverrigtingen.

Geene dwalingen zijn tevens algemeener dan deze. Indien men niet, zoo wel in de Staatskunde als in andere Wetenschappen, ten duidelijkste bewezen zag, dat veelal de lessen der ondervinding geheel verloren gaan, zoude men moeite hebben te gelooven, dat men, met het boek der krijgsgeschiedenis in de hand, ja met menig doorluchtig wapenfeit voor oogen, tot besluiten is kunnen komen, geheel in wederspraak met hetgeen geboekstaafd is, geheel in strijd met hetgeen men zelf aanschouwd had.

En echter die dwalingen zijn tot leer verheven geworden. De denkbeelden van de onvolmaaktheid der verdedigingskunst en de daaruit voortvloeiende onbelangrijkheid van vestingen voor eenen Staat, waren zoo algemeen aangenomen, dat men zich de moeite niet meer gaf, er aan te twijfelen. Slechts weinigen wisten zich daar boven te verheffen, en de betoogen der belangrijkheid van vestingen (1), hoe gegrond ook, werden steeds door een beroep op de geschiedenis, op het gevoelens van groote mannen, van *Frederik II*, van *Napoleon* en anderen overschreeuwd.

(1) Hier te lande heeft de heer *MERKES*, over dit onderwerp een afzonderlijk werk uitgegeven, onder den titel van: *Verhandeling over het belang der vestingen voor eenen staat enz.*

Het was intusschen niet de geschiedenis, welke deze dwalingen leerde. Het was eene ondoordachte, hoogst oppervlakkige beschouwing der krijgsgeschiedenissen, welke daarheen leidde. Even als men, bij het beroep op de gevoelens van groote veldheeren, meer op enkele hunner woorden lette dan op derzelver handelingen acht sloeg. Zoo vergat men, van den grooten *Frederik* sprekende, het belangrijk aandeel, hetwelk de vestingen in de oorlogen, door dezen uitmuntenden veldheer gevoerd, vervuld hadden; en terwijl ieder de magtspreuk: » *Napoleon stoorde zich aan geene vestingen* » in den mond had, scheen niemand te weten, dat hij de keur zijner troepen ter vermeerstering van Spaansche versterkte plaatsen had opgeofferd, evenmin als, dat het werk van den generaal *Carnot* (1), waarin de hooge waarde van vestingen, ja derzelver onmisbaarheid voor eenen staat, voldingend bewezen wordt, eigenlijk de uitwerking eener door *Napoleon* zelve ontworpen schets was. (2)

Men zoude onbillijk handelen, met de in dezen gevestigde dwaalbegrippen eenig en alleen toe te schrijven aan hen, bij wier wapen, de beoefening der versterkingskunst slechts een ondergeschikt deel van studiën en werkkring uitmaakt. Het is niet te ontkennen, dat sommige leerstellingen, uit de Fransche Ingenieur-school, na *Vauban*, voortgevloeid, en sedert zoo dikwijls ondoordacht nageschreven en onvoorwaardelijk als waarheid aangenomen, veel hebben bijgebracht tot verkleining der waarde, welke men vroeger, en met grond, aan de vestingen toekende. Het is niet te ontkennen, dat de vergelijkingsmethode der Fransche Ingenieurs, waarbij *dagverhalen* van *aanval* en *verdediging*, enkel uit theoretische beschouwingen afgeleid, tot waardering eener vesting werden aangenomen, zoo al niet den grond tot de genoemde dwaalbegrippen gelegd, dezelve althans zeer bevordert heeft. Men vond zoogenaamde vergelijking-schalen (*échelle de comparaison*) uit, volgens welke men, door berekening, den duur van een beleg bepaalde, of waarbij de meerdere of mindere opening des passers aanwees den hoeveelsten dag, na het openen der loopgraven, de bres gemaakt was en de vesting zich moest overgeven.

Men wane dit niet overdreven. Het hier geschetste denkbeeld had in Frankrijk eene zekere *sanctie* verkregen. De afwijking daarvan werd als eene krijgskundige

ketterij beschouwd, en zij, die, door het gezond verstand en de ervaring voorgelicht, de dwaling bestreden, ondervonden de onbescheidenste wederspraak en al de onaangenaamheden, welke meestal aan het handhaven der waarheid tegen gevestigde dwaasheid verbonden zijn.

Later hebben eenige weinigen het gewaagd, het ongerijmde dier leerstellingen aan te toonen, door te bewijzen, dat de toepassing dezer theorie, waarbij de hoogere drijfveren eener vesting-verdediging geheel uitgesloten waren, wel het *minimum*, maar op verre na niet het *maximum* van den mogelijken tegenstand deden kennen. Bij eenige militairen, in wier werkkring, vestingbouw hoofd-onderwerp was, had dit betoog invloed. Wij zeggen bij *eenigen*; omdat vele stichtingen van later tijd genoegzaam bewijzen, dat niet alle vestingbouwmeesters van de veeljarige dwaling teruggekomen waren. Trouwens, zulks was hier, evenmin als bij andere wortel gevat hebbende begrippen, te verwachten. Maar zoo de verkondiging eener betere leer bij eenige weinigen gewenschte vruchten voortbragt, voor de menigte was zij *vox clamans in deserto*. Men zag dat *Gaëta* zich, in 1806, gedurende vier en een halve maand verdedigde, dat *Saragosse* in 1809, ofschoon enkel met eenen ouden ringmuur versterkt en door vernielende ziekten geteisterd, twee en vijftig dagen weêrstand bood; dat *Dantzic* in 1813 den belegeraar een jaar voor deszelfs muren hield; dat *St. Jean d'Acree*, in 1799, na een en zestig dagen belegs te hebben doorgestaan, de Franschen tot opbreking van het beleg dwong; dat *Graudentz* in 1807, drie en zestig dagen werd belegerd en de belegeraar, na verloop van dien tijd, zonder zijn doel bereikt te hebben, moest aftrekken; dat *Kolberg* in hetzelfde jaar gedurende honderd zeven en veertig dagen tegenstand bood, en niet genomen werd; en echter, in weerwil dezer voorbeelden van meestal gebrekkige vestingen, met nog vele te vermeerderen, betoogden velen, met *Cormontaigne* en *Bousmard* in de hand, dat eene vesting, na *twintig*, of hoogstens *veertig* dagen belegs, aan den vijand moest worden overgegeven! (1)

Het is hier ons oogmerk niet, deze valsche onderstellingen en gevolgtrekkingen te bestrijden. Wij zouden daartoe, over het geheel, slechts kunnen herhalen, wat reeds door anderen voor ons gezegd is. Wij hebben in deze

» *qu'on avait calculé devoir mettre, à faire cheminer les parallèles,*
 » *on a été forcé d'y employer un temps bien plus considérable; soit*
 » *par des sorties de la place, soit par des feux croisés, soit par*
 » *tout autre espèce de retards, que la défense de la place a fait*
 » *naître.*»

(1) Onder de werken, welke tot het verkrijgen eener juiste kennis omtrent den tegenwoordigen staat van de verdediging der vestingen strekken, is vooral aan te bevelen de verhandeling van den Kapitein-

(1) *De la Défense des Places fortes.*

(2) *Napoleon* schreef den 1sten October 1809 het volgende aan den Minister van Oorlog:

» *Il faut à cette occasion se récrier contre cette manie, qu'ont*
 » *les Officiers du Génie, de croire qu'une place ne peut se défendre*
 » *que tant de jours; faire voir combien cela est absurde, et citer*
 » *des exemples connus de sièges, où, au lieu du nombre de jours*

korte aanhaling alleen de aandacht willen vestigen op een onderwerp, hetwelk in den tegenwoordigen stand van zaken voor den Nederlander belangrijker dan ooit geworden is. Er is zelfs maar weinige krijgskundige kennis toe noodig, om te zien, dat voor onzen Staat, vestingen van het grootst aanbelang zijn. Niemand is er, die niet bij eenen slechts oppervlakkigen blik op de kaart van ons Vaderland, ziet dat onze grenzen in overeenstemming zijn met de grondbeginselen, die door de ervaring vastgesteld, en ons, onder andere, door eenen bevoegden Meester (1) in dezen geleerd zijn.

Het lijdt geen twiifel of onze grensvestingen vervullen een groote rol in de krijgsverrigingen, waartoe wij geroepen worden. Zij hebben het reeds, ofschoon minder opgemerkt en erkend, in de gebeurtenissen des voorleeden jaars gedaan. Zij leverden de hulpmiddelen aan het te velde trekkende leger; waren voor hetzelfde schatbare steunpunten, en de krachtherstellende toevlugtplaatsen, bij eenen aanvankelijken ongelukkigen uitslag, waartegen noch de bekwaamheid van eenen veldheer, noch de moed der krijgslieden een leger waarborgen kunnen.

Wat zij in eenen verdedigings-oorlog voor dezen Staat kunnen zijn, zullen wij hier niet ontwikkelen. Ons de zoo even geschetste voorbeelden herinnerende, zal het niet noodig zijn te zeggen, dat, indien het geëischt wordt, ook de Nederlandsche vestingen thans het bewijs zullen geven, dat er voor eene heldhaftige verdediging, eene verdediging, waardig dien naam te dragen, geene *échelle de comparaison* bestaat; dat getrouwheid en moed geene voorwerpen zijn van wiskundige berekening of meetkundige afpassing; en dat, zoo de fakkel des oorlogs op onzen grond mogt worden ontstoken, ook de wederstand onzer vestingen waardig zal zijn op hetzelfde blad onzer geschiedenis met den tiendaagschen veldtocht te worden opgeteekend.

BRIEFWISSELING.

In ons kantonement niet geregeld het *Algemeen Nieuws- en Advertentie Blad* lezende, is het alleen aan een toeval toe te schrijven, dat wij kennis dragen van eenen aan ons gerigten, en in dat blad geplaatsten brief, geteekend: *Op de Schelde voor Antwerpen, 30 Maart 1832. EENIGE ZEE-OFFICIEREN VAN DAT STATION.*

Wij achten ons verplicht deze opmerking te maken ter regtvaardiging van ons langdurig stilzwijgen, hetwelk al ligt door de brave briefschrijvers als eene onbeleefdheid zoude kunnen uitgelegd worden; eene ondeugd, waaraan wij ons, vooral je-

Ingenieur DELPRAT over de vorderingen in den aanval en de verdediging der sterke plaatsen, in den jare 1825 te Delft bij P. DE GROOT uitgegeven. Dit werk verdient, niet alleen in de boekverzameling van elk Ingenieur, maar zelfs in de bibliotheek van elk militair, tot welk wapen ook behoorende, eene plaats.

(1) *Un Etat doit avoir des places échelonnées sur trois lignes, depuis la frontière jusque vers la capitale. Trois à quatre places en première ligne, deux ou trois en seconde, et une grande place, d'armes en troisième ligne, près du centre de la puissance, forment un système à peu près complet pour chaque partie des frontières d'un Etat.*

(DE JOMINI, *Introduction à l'Étude des grandes combinaisons de la Stratégie et de la Tactique.*) Van dit werkje is, in den jare 1830, bij de Erven DOORMAN eene zeer goede vertaling uitgegeven.

gens zulke hupsche menschen niet willen schuldig maken. Hun Eds. hebben echter gevaar geloopt in het geheel geen antwoord te ontvangen, door het niet zenden van hunnen brief aan het regte adres, hetwelk echter bij die heeren, als lezers dezes blads, bekend kon zijn.

Sommige uitdrukkingen des bedoelden briefs, hebben ons doen twifelen, dat de briefschrijvers werkelijk het karakter bleekden, wat zij zich in de ondertekening toetigeneen. Een der hoofdhoedanigheden van onze Vaderlandsche zeelieden is *zedigheid*; en daarvan draagt meergemelde brief schijn noch blijk: ook heeft *Spectator* kunnen opmerken, dat dit gevoelen vrij algemeen met hem gedeeld werd.

Niet een n^o. dezes blads kan tot beschuldiging in dien brief vervat, regtigen. Nergens vinden wij, bij herlezing, eenigen zweem van de benaming *nul in cijfer*; even min als wij ons ergens veroorloofd hebben een kruidwagen met eene kanonneerboot te verwisselen, waartusschen — dit moeten wij de geëerde briefschrijvers toestemmen — al een zeer groot verschil bestaat. Die heeren zullen, vertrouwen wij, na deze verklaring, op dat punt te vreden zijn.

De reden, waarom wij ten aanzien onzer Marine in geene bijzonderheden gekomen zijn, is voornamelijk deze: dat er een tijdschrift bestaat, uitsluitend aan het *zeezezen* gewijd. Dat tijdschrift wordt te goed geredigeerd, dan dat zoogenaamde landkrabben het zouden wagen, in dat hun onbekend gebied bepaaldelijk te treden. Te onderstellen, dat een Hollander in staat zoude zijn, Hollands Marine gering te achten, is even ongerijmd als op helderen dag te willen staande houden, dat het nacht is. Dergelijke aantijging verdient geene wederlegging.

Hoe hoog dat *wapen* in onze achting deelt, zijn de aanmerkingen der ongenoemde *briefschrijvers* waarlijk niet van dat belang, om ons van naam te doen veranderen. Het ergere onzer briefschrijvers dus verder niet, dat wij voortgaan ons te noemen zoo als wij begonnen zijn, dewijl eene naamsverandering, de in Europa bestaande en gunstig bekende peet-ooms van *Spectator*, zeker zoude ergeren. Het is zelfs niet onmogelijk, dat wij nu en dan, door den aard des onderwerps daartoe gebracht, van het wapen, waartoe de voormelde schrijvers zeggen te behooren, zullen spreken. In dat geval moeten die heeren ons de eene of andere onwillekeurige misstelling niet dadelijk als eene doodzonde aanrekenen; dat zoude niet hupsch zijn, even als het van onze zijde onheusch genoemd zoude kunnen worden, indien wij de zinsneden uit meergemelden bunnen brief, waarin van *schanskorven* en *traversen* gesproken wordt, als een bewijs wilden aanvoeren, van de volslagen onkunde der briefschrijvers in hetgeen den land-oorlog betreft.

Het verhaalde van de Hollandsche schildwacht is, zoo als het ons door een allerverdienstelijkst officier van de Landmagt, bezetting houdende op het Kasteel, medegedeeld is. Die officier was echter niet bij het geval tegenwoordig, anders zoude hij zich niet enkel vergenoegd hebben met de daad te kennen. De geëerde briefschrijvers, die daarvan echter getuige waren en er, volgens hun opgeven, veel meer van weten, zouden ons, en wij durven zeggen, de geheele natie verplichten met den naam des bedrivers bekend te maken. Reeds in ons 1e. nummer noodigden wij daartoe uit. Deze bekendmaking zal het beste bewijs zijn, dat de briefschrijvers werkelijk zijn, wat zij zich noemen, en dat hunne bedoeling niet eene, op geene gronden steunende, berisping; maar veeleer teregtwijzing was. Dit toch alleen zal kunnen medewerken tot het doen in stand blijven van die eensgezindheid en goede verstandhouding tusschen de zee- en landmagt, waarvan de laatste gebeurtenissen zoo gunstig getuigen; terwijl *Spectator* daardoor ook verschoond zoude blijven van aanmerkingen, die (men vergeve ons, dat wij hier eene spreekwijze bezigen, die bij zulke kitteloorige lezers welligt weder aanstoot geven zal) kant noch wal raken.

De Militaire Spectator.